

Kreowanie świata w rosyjskojęzycznych tekstach prasowych o konflikcie w Donbasie (na materiale gazet rosyjskich i ukraińskich)

Streszczenie

Praca poświęcona jest sposobom opisu w rosyjskojęzycznej prasie konfliktu toczącego się od 2014 roku w Donbasie. Badanie obejmuje teksty prasowe stanowiące ważny element tzw. wojny informacyjnej rozumianej, jako oddziaływanie na masową świadomość w przestrzeni medialnej. W analizie przekazów publikowanych w latach 2014–2021 w rosyjskich gazetach *Rossijskaja gazieta*, *Izwestija*, *Komsomolskaja prawda*, *Moskowskij komsomolec*, *Kommiersant*, *Nowaja gazieta* szczególną uwagę zwrócono na początkową fazę konfliktu, w której to kształtował się leksykon służący do jego opisu. W części porównawczej poświęconej pojęciom kluczowym dodatkowo uwzględnione zostały teksty pochodzące z ukraińskich dzienników *Fakty i Deń*.

Punkt wyjścia dla przeprowadzonych badań stanowiła nowomowa rosyjskich władz wywierająca silny wpływ na komunikaty ukazujące się w mediach o orientacji propaństwowej. W opracowaniu wyekscerpowano najważniejsze środki językowe wykorzystywane w celach perswazyjnych i manipulacyjnych w rosyjskiej prasie przy naświetlaniu tematyki konfliktu w Donbasie.

W pracy przedstawiono podłoże, kontekst i przebieg konfliktu we wschodniej Ukrainie z uwzględnieniem najistotniejszych wydarzeń politycznych i militarnych dotyczących ukraińsko-rosyjskich relacji międzypaństwowych. W części teoretycznej opisano procesy i zjawiska obserwowane we współczesnych mediach oraz rolę środków masowego przekazu w kształtowaniu opinii publicznej. Zwrócono ponadto uwagę na elementy komunikatów prasowych zwiększające atrakcyjność przekazu oraz dokonano próby spojrzenia na język mediów z perspektywy teorii aktów mowy. Ze względu na specyfikę materiału badawczego (tekstów redagowanych w celu oddziaływania na świadomość odbiorcy) w pracy omówiono najistotniejsze terminy wykorzystywane w badaniu wpływu na społeczeństwo za pośrednictwem mediów, takie jak *propaganda*, *perswazja* i *manipulacja*. Część teoretyczną zamyka charakterystyka nowomowy rozpatrywanej jako jeden z instrumentów kreowania rzeczywistości.

Analizę materiału empirycznego poprzedza przegląd rynku rosyjskich gazet codziennych uwzględniający ich profil polityczno-światopoglądowy. Następnie wskazane zostały źródła elementów nowomowy występujących w rosyjskiej prasie, w szczególności

przeanalizowano wypowiedzi W. Putina na temat konfliktu w Donbasie oraz stosowaną przez niego argumentację. Przy opisie sposobów kreowania obrazu wroga zwrócono uwagę na pojawiające się w tekstach określenia przeciwników oraz klarujący się w przekazach medialnych konflikt wartości i wykorzystanie opozycji „swoj – obcy”. Analizie poddano ponadto elementy leksykalne będące wyróżnikiem języka opisu wojny w Donbasie w rosyjskojęzycznej prasie – ukrainizmy i neologizmy. Wykorzystanie jednostek tego typu w tekstach może służyć wyrażaniu oceny, odzwierciedlaniu lokalnego kolorytu czy przekazywaniu specyfiki zachodzących procesów społeczno-politycznych. Innym sposobem konceptualizacji omawianego konfliktu jest stosowanie w przekazach przenośni. Przy ich badaniu oparto się na typologii metafor wojennych zaproponowanej przez G. Lakoff'a. W części porównawczej zestawiono kluczowe pojęcia używane w prasie rosyjskiej i ukraińskiej w kreowaniu obrazu konfliktu w Donbasie. Pracę wieńczy synteza uzyskanych wyników analizy.